

This item is the archived peer-reviewed author-version of:

De virusbestendigheid van het sociaaleconomisch bestel: sociaal recht in coronatijden

Reference:

Louckx Freek.- De virusbestendigheid van het sociaaleconomisch bestel: sociaal recht in coronatijden
Rechtskundig weekblad - ISSN 1782-3463 - 37(2019-2020), p. 1450
To cite this reference: <https://hdl.handle.net/10067/1754210151162165141>

De virusbestendigheid van het sociaaleconomisch bestel: sociaal recht in coronatijden

Het coronavirus treft België in het jaar waarop het land de 75e verjaardag van zijn sociale zekerheid viert. Als het ware een ongenode gast, die met een gruwelijke verrassing pijnlijk herinnert aan het belang van dat maatschappelijk instituut. In vergelijking met andere landen blijkt alvast hoe het Belgische systeem van sociale zekerheid bijdraagt tot de schokbestendigheid van ons sociaaleconomisch bestel, wanneer het geconfronteerd wordt met een pandemie. In de Verenigde Staten bijvoorbeeld, waar de werkloosheidsverzekering slechts beperkt ontwikkeld werd en het genot van een ziekteverzekering veelal afhangt van tewerkstelling door een werkgever, creëren lockdown-scenario's een sociaal sneeuwbaaleffect. Ze leiden zowel tot een stijging van het aantal werklozen zonder (adequaat) vervangingsinkomen, als tot verhoogde financiële drempels in de toegang tot de net zo nodige gezondheidszorg. Een dergelijk effect kent het Belgische stelsel niet, dankzij zijn federaal georganiseerde verplichte werkloosheidsverzekering voor werknemers, overbruggingsrecht voor zelfstandigen en algemeen toegankelijke verzekering voor geneeskundige verzorging.

De wetgever die de Koning volmacht verleende om te reageren op de huidige coronapandemie, was zich bewust van het belang van die sociale verzekeringen. De Volmachtenwet van 27 maart 2020 bepaalt immers nadrukkelijk en zonder voorbehoud dat de besluiten ter uitvoering ervan genomen, geen afb reuk mogen doen aan de bestaande sociale bescherming (art. 3). Het grondwettelijke standstill-beginsel werd zo dus tijdelijk bij wet verstrengd. Ook aan de bijdragen voor de sociale zekerheid mag volgens dezelfde wet overigens niet worden geraakt (art. 4).

De besluiten die de Koning in de context van de coronacrisis trof, passen de bescherming van het socialezekerheidsrecht aan, veelal door bestaande voorwaarden te versoepelen of voorzieningen uit te breiden. Zo werd al bij KB van 18 maart 2020 een bijzondere nomenclatuur vastgesteld, waardoor via de verzekering voor geneeskundige verzorging wordt voorzien in kosteloze telefonische eerstelijnszorg om de triage en opvolging van eventuele coronapatiënten te faciliteren (art. 1-3). Om de gevolgen van de gedwongen sluiting van vele bedrijven op te vangen, werd o.m. de werkloosheidsverzekering geoptimaliseerd. Bij besluit van 30 maart 2020 werden zowel de voltijdse als vrijwillig deeltijdse werknemers, die tijdelijk werkloos zijn door een tijdelijke vermindering of schorsing van hun arbeidsprestaties, toegelaten tot het recht op werkloosheidsuitkeringen, zonder de gebruikelijke wachttijdvoorwaarden te moeten vervullen (art. 1). Het dagbedrag van hun uitkering is vastgesteld op 70% van het gemiddeld dagloon (art. 5).

Zelfstandigen genieten vooralsnog geen dekking in die verzekering, maar werden ook niet vergeten. Bij wet van 23 maart 2020 werd immers tijdelijk aan alle bijdrageplichtige zelfstandigen, helpers en meewerkende echtgenoten, die naar aanleiding van de coronacrisis gedwongen zijn hun activiteit geheel of gedeeltelijk te onderbreken, een voorwaardelijke aanspraak verleend op de financiële uitkering van het overbruggingsrecht (art. 3-6).

In de besluitvorming is er overigens ook aandacht voor de meest kwetsbare medeburgers, die voor hun levensonderhoud afhankelijk zijn van de bijstand van een OCMW. Bij besluit van 31 maart 2020 werd immers tijdelijk een bijzondere toelage toegekend aan de OCMW's, om de meest kwetsbare mensen de kans te geven om voedsel te kopen (art. 1). Het wordt daarbij aan de OCMW's zelf overgelaten om te beslissen hoe zij het hun toegewezen budget, waarop geen personeels- of werkingskosten mogen worden aangerekend, inzetten in de praktijk (art. 3-4).

Het is tijdens een omvattende crisis als de huidige moeilijk en allicht zelfs voorbarig om te oordelen over de adequaatheid van de normering uitgevaardigd ter indijking ervan. Maar het is nu al onmiskenbaar dat de Belgische sociale zekerheid ook op haar 75e verjaardag nog niets aan belang of veerkracht verloor.

Freek Louckx